

UNIDADE 6

CELSO EMILIO FERREIRO E OUTROS POETAS

A poesía galega na posguerra vai superar a súa obrigada interrupción durante toda a década dos corenta seguindo as liñas temáticas e estilísticas da poesía de preguerra, as ligadas ás correntes poéticas das vangardas: imaxinismo, neotrobadorismo, paisaxismo. Son os mesmos autores que a cultivaran antes da guerra e outros novos que se incorporan seguindo os vellos modelos: Cunqueiro, Xosé María Álvarez Blázquez, Aquilino Iglesia Alvariño, María Mariño, Díaz Castro.

A innovación virá coa Escola da Tebra, relacionada co existencialismo, representada polos autores da xeración dos 50 (Manuel María, Bernardino Graña, Cuña Novás entre outros), e centrada no tratamento da temática da angustia, a loucura, a dor e a preocupación existencial. Outra liña poética incorporada é a culturalista, que reinterpreta os mitos e ensaia fórmulas clásicas (Carvalho Calero e Álvaro Cunqueiro entre outros).

Algúns poetas representativos deste momento de recuperación que se decantan polo cultivo dunha poesía de temática intimista son Guerra da Cal, Aquilino Iglesia Alvariño, Pura Vázquez e Luz Pozo ou que destacan pola individualidade da súa obra, son Franco Grande, María Mariño e Xoana Torres.

Non hai que esquecer a obra poética do exilio, de Luís Seoane e Lorenzo Varela fundamentalmente, portadora dun discurso comprometido socialmente co presente e que recorre moitas veces á mitificación do pasado. Esta obra tarda en chegar a Galiza pola censura existente. O discurso comprometido porén é iniciado no interior pola poesía socialrealista de Celso Emilio Ferreiro, en conexión co realismo social da literatura española do momento (Celso Emilio Ferreiro publicou *Voz y voto* en castelán en Galiza como se fose editado en Uruguay para burlar a censura). Este discurso será o predominante nos poetas da década seguinte.

A creación da colección de poesía Benito Soto en 1949 foi fundamental para dar saída á creación poética. Dirixida por Celso Emilio Ferreiro, editou obras de Luís Pimentel, Álvaro Cunqueiro, Carvalho Calero, Manuel María ou os irmáns Álvarez Blázquez. Outras iniciativas editoriais creadas nestes anos son a Colección Xistral de Monforte, Bibliófilos Gallegos de Santiago e Monterrey de Vigo.

AQUILINO IGLESIA ALVARIÑO (1909-1961)

É o principal cultivador da liña paisaxística de posguerra. A publicación da súa obra *Cómaros verdes* (1947), o primeiro libro de poemas da posguerra, é representativa da vontade de recuperación da nosa literatura nuns tempos en que se ben non se interrompera totalmente a creación en galego, esta era esporádica e secundaria. Con esta obra alcanza a súa madurez como poeta, e inicia unha etapa máis inovadora. Anteriormente tiña publicado *Señardá* (1930) e *Corazón ao vento* (1933), dúas obras inseridas no paisaxismo, a primeira debedora de Noriega Varela, o seu mestre, e con vontade e influencias do vangardismo, sobre todo do saudosismo, e a segunda inserida na corrente imaxinista.

Lanza de soledá (1961) é un libro de sonetos que teñen como tema preferente a reflexión sobre a morte en relación co tempo e a vida. *Nenias* (1961) é unha obra que homenaxea os seus autores admirados.

CELSO EMILIO FERREIRO (1912-1979)

Este autor tivo unha influencia enorme na literatura galega dos anos 60 e parte dos 70 pola súa vocación decididamente cívica, herdeira de Rosalía e sobre todo de Curros e que era moda no contexto peninsular nos anos 50-60 (Blas de Otero, Salvador Espriu, Gabriel Aresti...). Os cantautores galegos contribuíron á divulgación dos seus poemas entre a xuventude, pois moitos deles foron musicados a partir do 68 por Voces Ceibes, Suso Vaamonde, Amancio Prada...

Marcado pola Guerra Civil, na que tivo que participar como soldado no bando franquista, estivo no cárcere no ano 37 por telo denunciado unha veciña nun permiso militar que disfrutaba na súa vila. Por este motivo estivo preso no convento de San Rosendo en Celanova, onde xestou a idea do seu emblemático poema de *Longa noite de pedra* (1962).

O primeiro libro en galego da posguerra é *O soño sulagado* (1955), un poemario principalmente existencialista onde van aparecer as liñas poéticas que estarán presentes en toda a súa obra: o amor, a guerra, a infancia como paraíso perdido, a denuncia das inxustizas e da opresión a través de símbolos. Todo isto expresado cunha linguaxe e versificación áxiles (combinación de hendecasílabos e heptasílabos, versos brancos...) e cunhas imaxes oníricas próximas do surrealismo, moi impactantes e comprensíbeis.

Longa noite de pedra (1962) tivo un éxito inmediato, pero foi a partir da segunda edición bilingüe en Barcelona en 1967 cando se popularizou a obra e o autor foi mitificado, como o fora Curros no seu tempo. Nese

momento estaba na emigración en Venezuela. No fundamental o libro xira en torno á dicotomía liberdade-opresión utilizando para iso símbolos que xa esbozara en *O soño sulagado*: noite, pedra, cabalo, vento, túnel. En case todos os poemas a intención é belixerante e de denuncia socio-política e poden ser aplicados a calquera realidade do Planeta. Segundo o poeta e crítico da súa obra Xosé María Álvarez Cáccamo a estrutura do libro é ondulatoria: a poemas de grande intensidade política sucédennlle outros nos que fala a voz íntima do poeta, sen que por iso falte a denuncia. A sinxeleza expresiva e a suposta linguaxe directa é un dos logros do poeta, aínda que unha análise pormenorizada descobre a presenza de imaxes irracionais próximas ás das vangardas de preguerra.

Participa na fundación da UPG en 1964 e en 1966 decide marchar a Venezuela. O seu traballo na Hermandad Gallega verase truncado cando unha nova directiva do centro galego o acusa de comunista e comeza unha campaña de desprestixio contra a súa persoa, que incluso leva a que se publique nun xornal unha esquela de defunción co seu nome.

En 1968 publicará *Viaxe ao país dos ananos*, libro que vén romper moitos tópicos da Galiza de Alén Mar. Na primeira parte do libro, ao longo de 21 poemas, fala un Gulliver Ferreiro que colle o camiño do seu pobo coa esperanza de encontrar unha patria moza e solidaria e en liberdade, o que non acha na Galiza, e encóntrase cunha xente resignada e dominada polos “ananos”, os emigrantes enriquecidos que renuncian á súa orixe e que son absorbidos polo consumismo e o sistema de vida colonial norteamericano. Na segunda parte segue na mesma liña belixerante, mais incorpora diversos temas que trata desde unha posición defensora dos dereitos humanos, a paz e a liberdade. Algunhas composicións tratan o racismo, a guerra do Vietnam, o fanatismo relixioso...sen faltar a preocupación pola terra. A partir de aquí publicará uns libros co pseudónimo de Arístides Silveira que conectará coa poesía satírica popular e medieval: *Cantigas de escarnio e maldecir* (1969), *Cemiterio privado* (1973).

O derradeiro libro do autor é *Onde o mundo se chama Celanova* (1975) no que hai un cambio temático, sen abandonar a poesía cívica van aparecer poemas de nostalxia da súa vila da infancia e unha sección de poemas amorosos á súa dona, Moraima, de grande calidade lírica. Está presente o sentimento do paso do tempo e o presentimento da morte.

Celso Emilio Ferreiro, sen el buscalo, pasou a ser unha referencia da poesía galega e foi seguido por moitos poetas novos. Creouse un ambiente da poesía social que autores que tiñan unha poesía persoal e culturalista, como no caso de Cunqueiro, non publicaron libros de poemas neses anos.

XOSÉ MARÍA DÍAZ CASTRO (1914-1979)

Nimbos (1961), o seu único libro, é unha obra variada na cal encontramos poemas próximos ao socialrealismo que manifestan unha preocupación polo futuro de Galiza ao lado doutros de influencia clásica, cunha permanente presenza da paisaxe. Destaca a súa sinxeleza expresiva e o ritmo e musicalidade nas composicións. O seu poema “Penélope”, unha interpretación metafórica de Galiza, é un dos mellores poemas da nosa literatura.

XOSÉ MARÍA ÁLVAREZ BLÁZQUEZ (1915-1985)

O primeiro libro *Poemas de ti e de min* (1949), compartido nunha curiosa edición co seu irmán Emilio, está incluído dentro do neotrobadorismo e imaxinismo. *Cancioneiro de Monfiero* (1953) é un poemario escrito seguindo as pautas formais e xenéricas da literatura medieval. *Canle segredo* (1976), publicado moitos anos despois de ser escrito, en ton coloquial, é unha obra que se refire á vida cotiá do poeta.

PURA VÁZQUEZ (1918-2006)

A súa obra, que manifesta unha grande coherencia ao longo do tempo, expresa vivencias persoais, como o amor, a saudade, os cambios e o paso do tempo, asociadas á natureza e á paisaxe. En *Íntimas* (1952) e *Maturidade* (1955), publicado en Bos Aires, está presente a temática da muller. Ten unha obra extensa: *A saudade e outros poemas* (1964), *O desacougo* (1971), *Versos pra os nenos da aldea* (1968), *Oriolos neneiros* (1974) poesía que emprega imaxes do hilozoísmo apropiadas para o mundo infantil (personificacións da paisaxe). *Orballa en tempo lento* (1995) é unha obra onde reflexiona sobre a vida, e volta sobre o tema do constante renacer.

EDUARDO MOREIRAS (1914-1991)

Dirixiu xunto a Luz Pozo Garza, **Nordés**, revista de poesía e crítica. Autor dunha poesía variada, de temática social, amorosa, intimista e que reflexiona sobre o misterio da poesía; a súa poesía social manifesta a voz do pobo, non parte de presupostos ideolóxicos previos. De grande preocupación formal e rigor expresivo cre que a poesía pode revelar a realidade, de aí o seu carácter filosófico. Afirmo non crer na beleza, mais si na exactitude e na intensidade de suxestións que pode crear un poema. En 1955 publica *A realidade esencial*, logo escribirá *Paisaxe en rocha viva* (1958) na que o amor é presentado como a vía para escapar da angustia.

Finalmente publica *Os nobres carreiros* (1970) e *O libro dos mortos* (1979).

LUZ POZO GARZA (1922)

Despois de varios libros en castelán (*Ánfora, El vagabundo*) publica en galego *O paxaro na boca* (1952), libro de grande sensualidade e de intenso vitalismo. En *Verbas derradeiras* (1976), libro bilingüe, polo contrario expresa a angustia existencial pola morte e o desamor. A partir dos anos oitenta asimílase á poesía culturalista desta xeración volvendo á sensualidade agora coa serenidade da madurez en *Concerto de outono* (1981) e *Códice Calixtino* (1986). Con *Prometo a flor do loto* (1992) establece un diálogo poético co seu compañeiro morto Eduardo Moreiras.

MARÍA MARIÑO (1907-1967)

Poeta de pouca formación literaria pola súa orixe humilde, casada cun mestre destinado no Courel, contacta coa literatura a través da amizade con Uxío Novoneyra, o que a animará a escribir. Na madurez da súa vida publica a súa obra *Palabra no tempo* (1963), poemario de temática intimista, que reflexiona sobre a propia existencia partindo da literatura popular, con claras influencias de Rosalía e de Novoneyra. Utiliza unha linguaxe transgresora das normas gramaticais, que procura a expresión esencial, polo que resulta moi innovadora. *Verba que comeza* (1990), é a súa obra póstuma, publicada por iniciativa do seu Concello natal, Noia, da cal comentou Uxío Novoneyra que “Afincada tan só na tradición e o idioma popular, é un documento contundente da fondura e madurez humana deste pobo levada a un grado asombroso de elegancia e universalidade”.

Escolma

1.

OS MONTES

Xa foron cor de rosa e ben ulían
cando as brañas e as uzes froleaban
seus grobiños trembeques e miúdos.
Toxales e Xesteiras foron antes
bicaños de ouro leve descollado
en niños de laberca e paporruibo.

As cavadas daquela verdegaban

en limpas ondas de unha mar noviña.

Valados e curotas eran ledos
de cabritiños brancos coma a neve.

Agora, de verdá, son duros montes
pardos, calados, sós, case perdidos,
de xistras e de vento agallopados.

De cara a Meira a serra é doce ainda
azul de lonxanías. A do Teixo
e a do Cabedo, aló por Castro Verde,
brilan -xa case nubes- coma vidro,
coa alegría da neve renovada.

Mais o Norte é ben mouro e temeroso
envolto todo en noite de buzarras
que veñen, por Guizán, de Lorenzana,
e do Xistral, por riba de Abadín.

Ceibas por entre deles agallopan
pra as caivancas de Quende e de Galgao
as greas de Xan Paz de Cadabedo.

As de Carreiras van por Samarugo,
Cabreiros, Candamil e Santabalia.

Detrás veñen os lobos, cando a neve
dá por riba dos homes nos relanzos.

Hai grandes montarías de brañegos
con fouces e forcados.

Docemente
a neve vai ruxindo sob as zocas
espesa, dura e limpa coma vidro.

Os ladridos dos cas e a gallaroufa
dos labregos de Candia e Cabaneiro
afágase no aire.

Entre dous mozos
levan colgado un lobo coma un xato.

Ó contra luz, nos picos, unha grea
medra en sombras fantásticas, parada.

Cara o Gontán, na neve endurecida,
queda un fío de sangue que se perde
nas correoiras de Fanoi abaixo.

Aquilino Iglesia Alvariño: *Cómaros verdes* (1947)

2.

MENSAXE DESDE O SILENCIO

Ti ben sabes, amigo, o gran segredo
dise tempo que pasa e que nos moe
cun rodicio de sombras,
sin mañá e sin onte.

Nas nosas mans de lama nada queda,
todo se nos desfai, todo nos foxe
coma o vento que brúa.
Como a iauga que corre.

Non somos máis que cousas
con diferentes nomes:
camiño, verme, folla,
estrela, arbore, home.

Cousas
que o tempo ha de pór podres.

E mentras tanto
de ningures para lonxe,
igual que toupas imos cegamente
furando o longo túnel dunha noite
que endexamais ten fin; sempre furando
sin máis norte que a morte.

Preguntas e preguntas e preguntas,
decote a preguntar. Ninguén responde.

Celso Emilio Ferreiro: *O soño sulagado* (1955)

3.

POEMA NUCLEAR

¡Que ben, que bomba ven co seu rebombio!
A bomba, ¡bonf!, a bomba, bon Amigo...
A bomba con aramios, con formigas,
con fornos pra asar meniños loiros.
A bomba ten lombrices, bombardinos,
vermes de luz, bombillas fluorescentes,
peixes de chumbo, vómitos, anémonas,
estrelas de plutonio plutocrático,
esterco de cobalto hidroxenado,
martelos, ferraduras, matarratos.

A bomba, bong. A bomba, bon Amigo.
Con átomos que estoupan en cadeia
E creban as cadeias que nos atan:

Os outos edificios.
Os outos funcionarios.
Os outos
Os outos fiñanceiros.
Os outos ideais.
¡Todo será borralla radioaitiva!

As estúpidas nais que pairen fillos
Polvo serán, mais polvo namorado.

Os estúpidos pais, as prostitutas,
as grandes damas da beneficencia,
magnates e mangantges, grandes cruces,
altezas, excelencias, eminencias,
cabaleiros cubertos, descubertos,
nada serán meu ben, si a bomba vén,
nada o amor, e nada a morte morta
con bendicións e plenas indulxencias.

¡Que ben, que a bomba ven! Nun instantiño
a amable primavera faise cinza
de vagos isotopos placentarios,
de letales surrisas derretidas
baixo un arco de átomos triunfaes.

A bomba, ¡bong! A bomba co seu bombo
de setas e volutas abombadas,
axiña ven, vela ahí ven, bon Amigo.

Estanos ben! ¡Está ben! Está bon!

¡¡¡Booong!!!

Celso Emilio Ferreiro: *O soño sulagado* (1955).

4.

O teito é de pedra.
De pedra son os muros
i as tebras.
De pedra o chan
i as reixas.
As portas,
as cadeas,
o aire,

as fenestras,
as olladas,
son de pedra.
Os corazóns dos homes
que ao lonxe espreitan,
feitos están
tamén
de pedra.
I eu, morrendo
nesta longa noite
de pedra.

Celso Emilio Ferreiro: *Longa noite de pedra* (1962)

5.

O CAN DANADO

Igual que un can danado nos camiños
o terror anda solto polo mundo.
Semella un vento negro que pousase
súas azas de corvo
sobre a fronte dos homes temerosos.

Un xelo de invernia en descampado
paraliza os relós, perfora as gortexas
e pon veos de anguria nas palabras.

Un grande telescopio nos vixía
coma un ollo de Cíclope
que sigue os nosos pasos
e fita sin acougo o noso rumbo,
dende tódalas fiestras,
dende tódalas torres,
dende tódalas voces que nos falan.

A noite é un micrófone impasíbel
que escoita o latexar do noso peito,
coma un escuro espía que espreitase
os nosos pensamentos máis segredos.
Todo se troca en cousa inconfesábel;
detrás de cada esquina unha sospeita,
unha duda detrás de cada sombra,
e medo, medo, medo,
un pozo profundísimo de medo,
espello de auga fría
no que o terror se mira eternamente.

6.

Polos camiños de Cangas

a voz do vento xemía:
ai, qué soliña quedache,
María Soliña.

Nos areales de Cangas
muros de noite se erguían:
ai, que soliña quedache,
María Soliña.

As ondas do mar de Cangas
soños de medo tecían:
ai, que soliña quedache
María Soliña.

As gueivotas sobre Cangas
soños de medo tecían:
ai, que soliña quedache
María Soliña.

Baixo os tellados de Cangas
Anda un terror de auga fría:
Ai, que soliña quedache
María Soliña.

Celso Emilio Ferreiro: *Longa noite de pedra* (1962)

7.

ESPRANZA

Erguerémo-la espranza
sobre ista terra escura
coma quen ergue un facho
nunha noite sin lúa.

Marcharemos cinguidos
polos duros segredos
dunha patria soñada
á que non voltaremos.

Non saberán o camiño
que pra entón colleremos.
Longos ríos de brétema,
longos mares de tempo.

Tripulantes insomnes
na libertá creemos.
viva, viva;decimos
aos que están no desterro
e soñan cun abrente

de bandeiras ao vento

Adictos da saudade
que levades a luz polos vieiros.
¡Saúde a todos,
compañeiros!

Celso Emilio Ferreiro: *Longa noite de pedra* (1962).

8.

CARTA Á MIÑA MULLER

Querida, non o esquezas, hai palabras
que é pecado decilas neste tempo.
Palabras que non debes pronuncialas,
nin xiquera pensalas, cavilalas,
talexalas, gabalas, escribilas ...
Moito menos berralas.
Esposa, toma nota e non esquezas:
non digas libertá palabra triste
con perigo de morte e calivera.
Si é certo que me queres nunca digas
esta palabra estúpida
que ten dentes e morde coma un lobo.
Non digas tan xiquera
as verbas derivadas,
por moi lonxano e vago
que sexa o parentesco etimolóxico,
como son verbi gratia, libertino,
liborio, liberata, libre cambio.

En troques dí cadea, viva, viva,
si señor, moitas gracias, Dios llo pague.

¡Xa verás que felices imos sere!

Celso Emilio Ferreiro: *Longa noite de pedra* (1962).

9.

NENO ORFO CON CABALOS AO FONDO

Pasaron os cabalos da noite
e veu a ialba.
Madre,
isté é o país das bágoas.
Pasaron os cabalos da noite
agallopando.
Madre,

iste é o país do pranto.
Coma un vagalume senlleiro,
estar quixera
cheo de luz nos carreiros.
Pasaron os cabalos da noite
coma un vento mouro.
Madre,
os cabalos deixáronme orfo.

Celso Emilio Ferreiro: *Longa noite de pedra* (1962).

10.

IRMAUS

Camiñán ao meu rente moitos homes.
Non os coñezo. Sonme estranos.
Pero ti, que tealcontras alá lonxe,
máis alá das sabanas e das illas,
coma un irmau che falo.
Si é túa a miña noite,
si choran os meus ollos o teu pranto,
si os nosos berros son igoales,
coma un irmau che falo.
Anque as nosas palabras sean distintas,
e ti negro i eu branco,
si temos semellantes as feridas,
coma un irmau che falo.
Por enriba de tódalas fronteiras,
por enriba de muros e valados,
si os nosos soños son igoales,
coma un irmau che falo.
Común temos a patria,
común a loita, ambos.
A miña mau che dou,
coma un irmau che falo.

Celso Emilio Ferreiro: *Longa noite de pedra* (1962).

11.

NOTA NECROLÓXICA

Deron os abecedarios
a nova da túa morte,
meu vello can de palleiro,
meu vello can de palleiro
abandonado da sorte.

Un poeta sin fortuna

morto de morte matada
mentras soñaba coa terra,
mentras soñaba coa terra,
malferida a malpocada.

A moura necroloxía
resultou ser unha trola
de xente anana e mezquiña,
de xente anana e mezquiña,
a quen o teu verbo esfolo.

Xente á que debes decirlle
surrindo e sin acritude:
os mortos que vós matades,
os mortos que vós matades
gozan de boa saúde.

Pode o corpo ser vencido,
pode o dereito ser torto,
mais o lume que alampea,
mais o lume que alampea
xamais o veredes morto.

Pro, por si chegase o intre
de mandar todo ó carafio,
meu vello can de palleiro,
meu Celso Emilio Ferreiro
vai facendo un epitafio:

Unha vez soñou que morrera
e que o soterraban
a carón dun río petrucio
na terra máis fermosa
e disgraciada do mundo.
Por iso xaz eiquí,
á beira do Pai Miño ...
Non podía ser outro
o lugar do seu soño.

Celso Emilio Ferreiro: *Antipoemas* (1975).

12.

MODESTIA FORA

Nacín (modestia fora)
nun lugar onde o mundo
se chama Celanova.

Moitas vegadas

a miña nai contoumo.
O día que ti naciche
houbo estranas sinais no ceo.
Outo era entón o vento de xaneiro,
as pombas do solpor tornaban lentas
na serán sosegada.
Arpas invisíbeles,
penduradas das torres centinelas,
mentían un rumor de frautas doces.
Cando chegou a noite envolta en nardos
coutou a derradeira luz do día
que aguniaba alá lonxe
como brasa mortiza dun rescoldo.

(Como brasa mortiza
ten sido a miña vida,
como brasa mortiza dun rescoldo.
Por eso vivo coa angueira
de non saber si son lume
ou si son somente fume
dunha remota fogueira.)

Celso Emilio Ferreiro: *Onde o mundo se chama Celanova* (1975)

13.

PENÉLOPE

Un paso adiante e outro atrás, Galiza,
i a tea dos teus sonos non se move.
A espranza nos teus ollos se esperguiza.
Aran os bois e chove.

Un bruar de navíos moi lonxanos
che estrolla o sono mol coma unha uva.
Pro ti envólveste en sabas de mil anos,
i en sonos volves a escoitar a chuva.

Traguerán os camiños algún día
a xente que levaron. Deus é o mesmo.
Suco vai, suco vén, Xesús María!
E toda cousa ha de pagar seu desmo.

Desorballando os prados coma sono,
o Tempo vai de Parga a Pastoriza.
Vaise enterrando, suco a suco, o Outono.
Un paso adiante e outro atrás, Galiza!

Xosé María Díaz Castro: *Nimbos* (1961)

14.

O OUXETO DA POESÍA É A POESÍA

Primeiro facer cala
na praia interior.
Sin desfacer o vó
das aves fuxidías
deixalas vir intaitas
ao seu tempo. Despois
vencer a resistencia
do ser diante do enigma.
O poema será a ponte
maldita sobor do río
antre o irreal e min.
Soio tes a linguaxe
elexida, manantío de amor
na historia que vives.
Aínda hai que decir non
á beleza e mesturar
o poema coa impureza
da vida. E asín...
agarda mentras chega
soitaria, doorosa, núa,
a insospeitada verba xusta.

Eduardo Moreiras : *O libro dos mortos* (1978)

15.

FAR BLUES

Naquela cidade
onde unha rapaza escribía un diario secreto
na noite
mentres o soño desvalido semellaba finxir
silencios compartidos
nesa vella cidade do norte
o primeiro poema de amor flutuaba
coma un blues nostálxico
na noite.

Só quería saber
por que as cordas permanecen vibrando coma labios
e qué queda do diario secreto
na noite desvelada.

Querería saber daquel río esvaído do soño
tal unha despedida sen retorno,
do silencio curvado nunha praza deserta e antiga.

¿Onde vai o primeiro poema de amor
a materia sonora dun blues fuxidío
a inocencia primeira?

Luz Pozo: *Códice Calixtino* (1986)

16.

Está caíndo a folla e en min nace primavera.

¿Quen entenderá este mar vello?

¿Como farto a miña verba do nacer que xa pasou?

¿Como reino nas migallas onde medrei un bon día?

¿Como piso forte sendo branda?

¿Como digo si se o non está escoitando?

¿Quen entenderá este mar vello?

Medro, medro e non sei parar.

Preso xa e ceguiña no cume,

lévame,

lévame,

lévame ó chan a verba.

Queda hoxe o chan só

muxindo a pegada no tempo.

Mesturada terras peneiran fariña,

fariña que non fai masa,

rebélanse as ondas ós mares,

os ríos afogan a pradeira seca,

os camiños non se atopan.

¿Quen entenderá este mar vello?

É outono

e en min nace a primavera.

¿Quen o entendera?

María Mariño Carou: *Verba que comeza* (1990)

Obradoiro

1.- A descrición da paisaxe e o mundo rural son temas centrais na obra de Aquilino Iglesia Alvariño. Como é a paisaxe protagonista neste poema? A que lugares da nosa xeografía dedica o autor as referencias poéticas? Utiliza a paisaxe para expresar algún sentimento ou experiencia do pasado? Hai unha enorme precisión na descrición, utiliza imaxes? Formalmente que tipo de verso escolle, e de rima?

2.- Esta MENSAXE DENDE O SILENCIO, a quen vai dirixida? É un poema intimista que transmite a idea da falta de esperanza e a impotencia do individuo fronte á historia e o transcorrer dos acontecementos. En que

parte do poema se manifesta máis claramente este pesimismo e esta falta de esperanza? O título do libro é *O soño sulagado*, achas algunha relación entre o título e este poema? Que dimensión vai ter na obra do poeta o símbolo da noite?

3.- Este POEMA NUCLEAR é antibelicista, contra que tipo de armamento se pronuncia? O poeta utiliza o sarcasmo e a ironía, pois quere facer unha finxida celebración pola chegada da bomba, que tipo de recorrencias emprega? Que valor teñen especialmente as recorrencias fónicas? Utiliza unha linguaxe poética convencional? Este poema pretende transmitir unha mensaxe á xente, cal é? Como se denomina este tipo de poesía comprometida e de denuncia? Ten actualidade esta composición?

4.- Cales son as circunstancias persoais que rodearon a creación deste poema? E cales as históricas? O símbolo da pedra, recorrente na composición, que significación ten, a que aspectos se aplica? Que dimensión significativa chegou a acadar este poema entre os sectores antifranquistas? Escoita a versión musicada deste poema no disco de ASTAROT *Longa Noite de Pedra*.

5.- Con que recursos logra o poeta intensificar a idea de medo e terror? Está este poema vinculado a un contexto histórico concreto? Que denuncia?

6.- Investiga sobre a figura de María Soliña. Este poema foi musicado e divulgado en moitas versións, recentemente Carlos Núñez ofrece en *Amores libres* o tema cantado por Teresa Salgueiro. Tamén o vas encontrar nos discos dos Tamara, e podes visionar a curtametraxe realizada por ASTAROT no seu disco *Longa Noite de Pedra* onde a lenda, o teatro e o rock se unen, ou ben escoitar o tema no seu disco *Sentir dunha terra*.

7.- É un poema que imita formalmente a estrutura dun himno. Busca os elementos do himno. Por que ten esperanza o poeta? Podes escoitar a versión deste poema cantada por Suso Vaamonde nun traballo dedicado integramente á obra de Celso Emilio Ferreiro; encontrarás poemas representativos de toda a súa obra.

8.- En forma de carta dirixida á muller do poeta danse uns consellos que, con ton satírico, denuncian os valores da sociedade en que viven os dous. Cal é a principal denuncia? Quen son os que impoñen estes valores na sociedade do momento? De que momento histórico se fala?

9.- Identifica os símbolos presentes no poema, explica o seu significado. Que recursos formais imprimen ritmo ao poema?

10.- Este poema representa a solidariedade humana. Con quen se solidariza o poeta? Segue estando vixente a mensaxe deste poema? Comentádeas entre todos. Repara nos temas musicais de Fuxan os ventos.

11.- Con que episodio da vida do poeta se relaciona o poema? Hai ironía? Búscaa. Pon en relación este poema con outras composicións do autor que inclúan referencias á súa biografía como en “Falareivos de min” e “O val” (*O soño sulagado*) ou a composición que se recolle nesta escolma “Modestia fora”.

12.- Este poema é un exemplo da poesía intimista do autor. Sinala os aspectos biográficos mencionados na composición. Fíxate na dúbida final. Como a interpretas?

13.- Investiga sobre a historia de Penélope, a esposa de Ulises. Que paralelismo se establece entre Penélope e Galiza? Que espera Galiza permanentemente? Cal é a gran frustración histórica da sociedade galega segundo o poema? Comenta as claves da musicalidade desta composición.

14.- Neste poema Eduardo Moreiras reflexiona sobre o proceso de creación poética, a función para a que está destinado o poema, á vez sinala que a experiencia persoal do autor interfere no proceso de creación. Reflexiona sobre a estrutura do poema en relación coas fases que o poeta segue para crear. Explica a concepción que o autor ten da poesía e o valor que lle dá a cada poema. Por que razón renuncia á procura da beleza?

15.- É este un poema de tema amoroso? A autora fai unha reflexión sobre o paso do tempo, fala da ilusión dos primeiros escritos, e dos primeiros desenganos vividos. Explica o símbolo do río no poema. Que papel xoga na composición a música, e en concreto o estilo musical, o blues?

16.- A autora nalgúns versos non segue as normas gramaticais. Sinala estas transgresións e tenta explicar o efecto que producen. Fíxate nas antíteses, paralelismos e recorrencias diversas que hai no poema e na presenza das interrogacións. Que efecto consegue? Hai respostas para as preguntas que formula a poeta?